

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในขณะที่ประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างการพัฒนา และได้ให้ความสนใจต่อสภาพความเป็นอยู่การดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวชนบท ประกอบกับประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่กำลังพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เราควรสนใจต่อความสำคัญของชาวชนบทในฐานะที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ จากสถิติเกี่ยวกับประชากรของประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ มีประชากรทั้งสิ้น ๓๗,๓๘๘,๐๐๐ คน^๑ และกองวางแผนกำลังคน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติได้ประเมินไว้ว่า มีประชากรในชนบท ๑๗.๘ ล้านคน หรือ ๔๗% และได้คาดหมายปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ ๓ นั้น จะมีประชากรในชนบทถึง ๒๐.๕ ล้านคน หรือ ๔๘% ของประชากรทั้งหมด^๒

^๑ Institute of Population Studies, Chulalongkorn University, Population Growth in Thailand; (Bangkok: The Cooperative Marketing and Purchasing Federation of Thailand Ltd., Printing Press Department, 1972, p. 1

^๒ คำควน ภักธรานนท์, ฐานะความเป็นอยู่ของชาวชนบทไทย, วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๑๔ (พระนคร: โรงพิมพ์สังคมศาสตร์ ๒๕๑๔) หน้า ๑๕๔

จากการศึกษาที่ผ่านมาปรากฏว่าชาวชนบทซึ่งเป็นเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่นิยมให้บุตรหลานประกอบอาชีพอื่นที่มีโช เกษตรกรรม^๓ เกี่ยวกับความนิยมในเรื่องการประกอบอาชีพของชาวชนบทนี้เป็นเรื่องน่าสนใจที่ควรจะทำการศึกษาและวิจัยอย่างลึกซึ้ง ถ้าหากว่าชาวชนบทยังคงนิยมและมีความเชื่อกังเดิมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมอย่างไม่เปลี่ยนแปลง ในขณะที่มีอาชีพใหม่เกิดขึ้นอีกหลายสาขาอันมีผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ จะก่อให้เกิดปัญหาการผลิตที่ตกอยู่ภายใต้กฎการถดถอยของผลได้ (Law of Diminishing Return)^๔ ไ้คงายขึ้น (เพราะในขณะที่ที่ดินที่ใช้ในการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมมีจำกัด และประชากรเพิ่มในอัตราที่สูง ประกอบกับประชากรส่วนที่เพิ่มยังคงทำงานในสาขาเกษตรกรรม มีผลทำให้ผลผลิตต่อแรงงานที่เพิ่มขึ้น จะเพิ่มในอัตราที่ลดน้อยถอยลง) มีผลให้เกิดปัญหาการว่างงานแบบซ่อนตัว (Disguised Unemployment)^๕ พบในประเทศเกษตรกรรมที่มีประชากรมาก แรงงานในการทำหน้าที่ซ่อนตัวนี้ ส่วนหนึ่งไม่มีประโยชน์ทำให้ไม่มีผลผลิตในขั้นสุดท้าย

^๓ คำควน ภัก์รานนท์, เรืองเดิม หน้า ๑๖๖-๑๖๗

^๔ จิตรทิพย์ นาดสุภา, "พัฒนาการอุตสาหกรรมในประเทศไทย" วารสาร สังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๑๒ (พระนคร: โรงพิมพ์สังคมศาสตร์ ๒๕๑๒) หน้า ๔๕

^๕ Charles P. Kindleberger; Economic Development (New York; McGraw Hill Book Company Inc., 1965) p. 175

(Marginal Product) เพราะผลผลิตถูกแบ่งเฉลี่ยไปให้ทุกคนคือประสิทธิภาพในการผลิตของแรงงานหน่วยสุดท้าย (Marginal Productivity)^๖ เท่ากับศูนย์

ในขณะที่ประเทศไทยกำลังพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ในทางเศรษฐกิจมีแขนงอาชีพต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกหลายสาขา จึงมีความจำเป็นที่ต้องการแรงงานที่จะเข้ามาทำงานตามแขนงอาชีพที่เพิ่มขึ้นเหล่านี้ ในขณะที่เดียวกันจากการศึกษาที่ผ่านมา^๗ พบว่า เกษตรกรซึ่งเป็นแรงงานส่วนใหญ่ไม่นิยมให้บุตรหลานประกอบอาชีพอื่นที่มีใช้เกษตรกรรม แต่ปัจจุบันนี้มีปัจจัยหลายอย่างที่จะมีผลให้ชาวชนบทเปลี่ยนแปลงทัศนคติความคิดแบบเดิมได้ ในวิทยานิพนธ์เรื่องหนึ่งศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของชาวชนบทไทย เพื่อศึกษาถึงข้อเท็จจริงว่าปัจจุบันแนวความคิดของชาวชนบทจะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร และมีปัจจัยอะไรบ้างที่จะเป็นตัวกำหนดความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น

ปัจจุบันนี้พบว่า โอกาสของชีวิตในชนบทกำลังจะลดน้อยลงและโอกาสในการดำเนินชีวิตแบบเมืองจะมีมากขึ้น เพราะการติดต่อคมนาคมสะดวกสบายขึ้น นอกจากนี้การสื่อสารมวลชน (Mass Media) โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุ มีบทบาทสำคัญทำให้ชาวชนบททราบความเป็นไปของคนในเมืองมากขึ้น เหล่านี้อาจเป็นเหตุให้ชาวชนบทได้เห็นโอกาสในการเลือกอาชีพที่สะดวกสบายกว่าอาชีพทางเกษตร ประกอบกับฐานะความเป็นอยู่ของ

^๖ Charles P. Kindleberger, Loc. cit. p. 175

^๗ คำควน ภาวกรานนท์, เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๖๑

^๘ ดร. สมชัย รักวิจิตร, "การศึกษาพิจารณาเยาวชนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย" โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหารระหว่างไทย-สหรัฐ, พระนคร, ๒๕๑๓
หน้า ๔๔

ชาวชนบทส่วนใหญ่ยากจนเนื่องจากผลิตผลทางเกษตรให้รายได้ต่ำและไม่แน่นอน รัฐบาลเองเองก็ได้ประกาศเพิ่มภาษีเครื่องอุปโภคบริโภคสูงขึ้นเป็นภาระแก่ชาวนามากขึ้น การประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นขึ้นกับปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ เช่น สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศที่ปีไหนฝนตกน้ำมากผลผลิตจะไ้มาก แต่ถ้าปีไหนน้ำน้อยฝนไม่ตกก็ก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากมายในการดำรงชีวิตของชาวชนบทที่ยึดมั่นแต่เพียง เกษตรกรรมแต่เพียงอย่างเดียว เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องน่าสนใจที่เราจะหันมาศึกษาเกี่ยวกับความนิยมของชาวชนบทไทยในการประกอบอาชีพเพื่อทราบแนวโน้มต่าง ๆ ต่อไป

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาคนควาผลงานเท่าที่ผ่านมาเกี่ยวกับความนิยมในการประกอบอาชีพของชาวชนบทไทยโดยกรมแรงงานร่วมกับสำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ พบว่า ๘๐% ของประชากรไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรม^๕ ขณะนี้จึงถือว่าการเกษตรเป็นสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ส่วนที่เหลืออีก ๒๐% ก็มีจำนวนไม่น้อยที่มีอาชีพเกี่ยวกับการผลิตต่อเนื่องจากการเกษตร และในการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยก็ถือเอาการเกษตรกรรมเป็นสาขานำ (Leading Sector) เพราะเป็นสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของประเทศไทยเป็นสาขาที่จะนำความเจริญมาสู่ประเทศเป็นส่วนรวม^๖ สำหรับผลการ

^๕ กรมแรงงานและสำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ, รายงานการสำรวจแรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (๒๕๖๐-๒๕๖๑) และภาคเหนือ (๒๕๖๑-๒๕๖๒), กรมแรงงาน ๒๕๖๐-๒๕๖๒

^๖ สุพัศรา โลหวิษระกุล, ปัญหาและนโยบายการเกษตรประเทศไทย, วารสารบัณฑิตวิทยาลัย ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓, หน้า ๘๓

วิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับอาชีพเท่าที่ผ่านมายังไม่มากนัก และโดยเฉพาะผลการศึกษาเกี่ยวกับความนิยมในการประกอบอาชีพโดยตรง โดยเฉพาะในประเทศไทยนั้นแทบจะไม่เคยมีผู้ศึกษามาก่อนเลย ในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้จึงได้พยายามนำปัจจัยบางตัวที่มีอยู่ในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและประชากร ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์มาศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยเหล่านั้นกับความนิยมของหัวหน้าครัวเรือนชายชาวชนบทไทยที่มีต่อคนหนุ่ม-คนสาวว่ามีมากน้อยเพียงใด

ก. ปัจจัยทางสังคม

พิจารณาถึงลักษณะเกี่ยวกับการถ่ายทอดอาชีพบิดาสู่บุตร จากการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การที่ลูกจะมีอาชีพตามพ่อแม่หรือไม่ขึ้นกับการถ่ายทอดทางอาชีพ และสถานะทางสังคมของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ควบ และพบว่า การสืบทอดอาชีพจากบิดาสู่บุตรนั้นน้อยกว่าแต่ก่อน^{๑๑} และเป็นไปอย่างไม่เต็มที่ ประมาณร้อยละ ๗๐ มีอาชีพตามบิดามารดา และร้อยละ ๓๐ โดยเฉลี่ยมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพที่บิดามารดาทำอยู่^{๑๒} สำหรับการวิจัยในต่างประเทศซึ่ง Edwin Clarke และ J. McKeem Cattell A. Odin ได้ศึกษาประเทศต่าง ๆ ทางตะวันตกพบว่า มีบุตรเป็นจำนวนน้อยที่มีอาชีพเกี่ยวกับบิดา ส่วนใหญ่จะกระจายไปสู่อาชีพอื่น กลุ่มอาชีพปัจจุบันประกอบควยบุตรจากกลุ่มอาชีพอื่นเป็นส่วนมาก รวมทั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในสังคมตะวันตกมีความสัมพันธ์กันมากและความแตกต่างระหว่างกลุ่มมีน้อย

^{๑๑} ขวัญใจ เลอจันทร์, "การเลื่อนฐานะทางสังคมของประชากรไทยในชนบท" วิทยานิพนธ์ชั้นมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๔

^{๑๒} ขวัญใจ เลอจันทร์, เรื่องเดียวกัน หน้า ๔

นอกจากนี้ยังพบว่า ความเกี่ยวของระหว่างอาชีพที่มีความใกล้ชิดกันเพียงใด จะมีการ แลดูเปลี่ยนแปลงโยกย้ายสมาชิกภายในกลุ่มมาก แต่จากความแตกต่างระหว่างอาชีพมีมาก การโยกย้ายยอมทำได้ยาก^{๑๓} นอกจากนี้ยังพบว่าในอินเดียมีการสืบทอดอาชีพจากบรรพบุรุษ เป็นไปอย่างเข้มงวด ตามประเพณีและศาสนา ซึ่งถือเป็นหน้าที่สำคัญของบุตรที่ต้องทำอาชีพเดียวกับบิดา^{๑๔} การศึกษาเป็นปัจจัยทางสังคมที่สำคัญอีกประการหนึ่ง จากการศึกษาที่ผาน มาพบว่าเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชีพปัจจุบันของหัวหน้าครัวเรือนกับอาชีพ บิดา ผู้มีการศึกษาระดับสูงมีโอกาสเลื่อนฐานะทางสังคมโดยมีอาชีพสูงกว่าบิดาของตนได้ มากกว่าผู้มีระดับการศึกษาต่ำ ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ใช้วัดความสูงต่ำของอาชีพนั้นก็มิหลายประการ อาทิเช่น ระดับการศึกษาที่ต้องใช้ในแต่ละอาชีพ รายได้ และความมีเกียรติของอาชีพนั้น ๆ เป็นต้น นอกจากนี้การศึกษาคความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของบิดากับระดับการ ศึกษาของบุตรพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีบิดามีการศึกษาต่ำ มักจะมีระดับการศึกษาต่ำไป ควบ และหัวหน้าครัวเรือนที่มีบิดามีการศึกษาสูงก็จะมีระดับการศึกษาสูงควบเช่นกัน^{๑๕}

จากการศึกษาในต่างประเทศพบว่า ในปัจจุบันการที่บุตรจะประกอบอาชีพใน ระดับเดียวกับบิดานั้นจะต้องได้รับการศึกษาในระดับสูงกว่าที่บิดาได้ศึกษามา^{๑๖} จากการ

^{๑๓} Pitirim A. Sorokin, Social and Cultural Mobility (New York, Free Press, 1959) p. 418

^{๑๔} Sorokin, Ibid p. 435

^{๑๕} Rickard H. Hall, Occupation and Social Structure, (New Jersey, Prentice Hall 1969) p. 216

^{๑๖} ขวัญใจ เลอจันทร์, เรื่องเดิม หน้า ๗๖

ศึกษาเกี่ยวกับอาชีพของคนไทยพบว่า อาชีพของคนไทยมีลักษณะสืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษ (Patrimony) Jacob จำแนกประเภทอาชีพของคนไทยไว้ ๕ ประเภทคือ

๑. ขาวนา คนส่วนใหญ่ในประเทศไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรม
๒. ข้าราชการ
๓. ทหาร ทำหน้าที่บริหารและรักษาประเทศ
๔. พวกช่างฝีมือ ที่มีความสามารถในเชิงช่าง
๕. พวกพ่อค้าและนักธุรกิจ ซึ่งส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของคนจีนหรือคนต่างดาว

Jacob เห็นว่า การประกอบอาชีพของไทยได้รับอิทธิพลจากประเพณีการสืบมรดกทางอาชีพ สืบต่อกันมา^{๑๗}

ในเรื่องเกี่ยวกับความนิยมในอาชีพรับราชการ จากการศึกษาของศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหารระหว่างไทยและสหรัฐ^{๑๘} พบว่า ขาวชนบททางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ราชการไว้มาก เชื่อว่าผู้มีการศึกษาสูงมีความสามารถที่จะเป็นข้าราชการซึ่งเป็นที่ยกย่องนับถือของชาวบ้านได้ จากข้อเท็จจริงดังกล่าว

^{๑๗} Norman Jacobs: Modernization Without Development: Thailand as an Asian Case Study (New York, Praeger Publisher, 1971)

^{๑๘} ดร. สมชัย รักรัตน, ความเป็นผู้นำในหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย, ศูนย์และพัฒนาการทางทหารระหว่างไทยและสหรัฐ, ๒๕๑๔ หน้า ๒๒

นี้แตกต่างกับที่ใคร่ผู้ศึกษาเอาไว้ว่า^{๑๘} ชาวชนบทซึ่งเป็นเกษตรกรไม่นิยมให้บุตรหลานไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่มีในเกษตรกรรม ซึ่งในวิทยานิพนธ์นี้จะได้ศึกษาถึงรายละเอียดให้ชัดเจนยิ่งขึ้นต่อไป

ข. ปัจจัยทางกานเศรษฐกิจ

ในเรื่องจำนวนที่ดินที่ถือครองพบว่า ผู้มีที่ดินน้อยจะเป็นครัวเรือนที่มีอาชีพไม่ใช่เกษตรกรมากกว่า^{๒๐}

จากการศึกษาของสถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยศึกษาที่อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ลักษณะการถือครองที่ดินในอำเภออุทัยมักจะแยกเป็นผืนเล็ก ๆ เพราะการแบ่งมรดกในระหว่างพี่น้องและการแต่งงานกับคนนอกหมู่บ้านทำให้มีการโยกย้ายเกิดการซื้อขายและเปลี่ยนเจ้าของทำให้ที่ดินแยกเป็นผืนเล็ก ๆ^{๒๑} จากลักษณะนี้จะได้นำมาศึกษาต่อไปว่าจะมีผลต่อความนิยมในการเลือกอาชีพให้คนหนุ่มสาวของหัวหน้าครัวเรือนชายชนบทไทยหรือไม่ เพราะจำนวนที่ดินที่ถือครองนี้ใช้วัดฐานะทางเศรษฐกิจได้ ซึ่งอาจจะส่งผลถึงความนิยมต่ออาชีพของคนหนุ่มและคนสาวได้

^{๑๘} คำถวน ภวักรานนท, เรื่องเคิม หน้า ๑๒๐

^{๒๐} สันพัก เสริมศรี, "อาชีพที่มีในเกษตรของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" วิทยานิพนธ์ชั้นมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๕, หน้า ๑๒๔

^{๒๑} ปรีชา กุวินทร์พันธุ์, "เศรษฐกิจอำเภออุทัย" วารสารสังคมศาสตร์ ฉบับพิเศษ รายงานเบื้องต้นการวิจัยอยุธยา สถาบันวิจัยการสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรกฎาคม ๒๕๑๔ (พระนคร: โรงพิมพ์พาพระจันทร์ ๒๕๑๔) หน้า ๓๙ - ๔๐

ปัจจัยทางเศรษฐกิจอีกประการหนึ่งคือเรื่องการได้รับนำจากชลประทานพบว่า เกษตรกรที่ทำเกษตรในบริเวณนอกเขตการได้รับนำจากชลประทาน มีอัตราส่วนรอยของการเป็น เจ้าของที่ดินสูงกว่าผู้ที่ทำเกษตรกรรมในเขตที่ได้รับนำจากชลประทาน^{๒๒} นอกจากนั้นจากการศึกษาของปรีชา คุณินทร์พันธ์ ในอำเภอดุสิต จังหวัดพระนครหรืออยุธยา พบว่า น้ำเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการเพาะปลูก แต่ชลประทานไม่ได้ให้น้ำที่เพียงพอเพราะคลองอาจคันเงินไม่สามารถเก็บน้ำได้ ราษฎรจึงเห็นว่าการชลประทานทำงานไม่ได้ผล จึงไม่เห็นความสำคัญและสนใจในการชลประทาน จากจุดนี้จะได้นำมาพิจารณาว่าจะส่งผลกระทบต่อความนิยมของหัวหน้าครัวเรือนในการเลือกอาชีพของคนหนุ่มสาวเช่นไร

ค. ปัจจัยทางค่านประชากร

จากการศึกษาที่ผ่านมาปัจจัยค่านจำนวนบุตรมีผลกระทบต่อความแตกต่างระหว่างอาชีพ ปัจจุบันกับอาชีพเมื่ออายุ ๒๕ ปี ปรากฏว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีบุตรตั้งแต่ ๐ คน ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเดียวกันกับเมื่อตนเองมีอายุ ๒๕ ปี หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีบุตรอัตราส่วนของผู้มีอาชีพปัจจุบันสูงกว่าอาชีพเดิมเมื่ออายุ ๒๕ ปี สูงกว่าอัตราส่วนของผู้มีอาชีพปัจจุบันต่ำกว่าอาชีพเดิมเล็กน้อยคือ ร้อยละ ๑๖.๐ และ ๑๔.๐ ตามลำดับ แสดงว่าการไม่มีบุตรไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะเลื่อนฐานะทางอาชีพเท่าใดนัก^{๒๓} จากกรณีนี้จะได้นำมาศึกษาในเรื่องความนิยมในการประกอบอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนชายชาวชนบทไทยที่มีต่อคนหนุ่ม-สาวว่า จำนวนบุตรและขนาดของครอบครัวนั้นจะมีผลกระทบต่อความนิยมของหัวหน้าครัวเรือนหรือไม่ในการประกอบอาชีพ

^{๒๒} ปรีชา คุณินทร์พันธ์, เรื่องเดียวกัน หน้า ๕๕

^{๒๓} ขวัญใจ เลอจันทร์, เรื่องเดียวกัน หน้า ๖๐

จุดมุ่งหมายของการทำวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและประชากรของประเทศไทย ในส่วนที่เป็นการศึกษาวิจัยในเขตชนบทซึ่งดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้านี้เพื่อต้องการทราบความนิยมของหัวหน้าครัวเรือนชายชาวชนบทไทยในเรื่องการประกอบอาชีพของคนหนุ่มคนสาว ที่จรรยาวิจัยต่าง ๆ เช่น ปลูกพืชในทางสังคม เศรษฐกิจและประชากร ซึ่งคาดคิดว่าน่าจะมีผลต่อความนิยมของหัวหน้าครัวเรือนชายชาวชนบทไทยในเรื่องการประกอบอาชีพของคนหนุ่ม-สาว เพื่อเป็นแนวทางให้ได้มีการศึกษาค้นคว้ากันต่อไป เพราะในการวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการหาข้อเท็จจริงขั้นมูลฐานซึ่งได้จากโครงการวิจัยระยะยาวๆ ของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเปรียบเทียบกับการศึกษาของโครงการนี้ในครั้งต่อไป หรือในโครงการอื่น ๆ

แนวความคิดสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์

เราพบว่า ส่วนใหญ่ชาวชนบทมีอาชีพทางการเกษตรกรรมเป็นส่วนมาก ตามเหตุผลต่าง ๆ ที่พบในผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แต่มีปัจจัยที่แสดงถึงแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของชาวชนบท เช่น การให้แทรกเตอร์ ยานพาหนะ ปุ๋ย เครื่องสูบน้ำ ในการช่วยทำนาของเกษตรกรเป็นการยอมรับเอาเทคนิคใหม่ ๆ บางอย่างมาใช้กันมากขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาการในด้านนี้มีส่วนช่วยเพิ่มผลผลิตขึ้น โดยที่ไร่นางานน้อยลง ชาวชนบทหันมาสนใจในการที่จะอพยพเข้าเมืองมาหาอาชีพใหม่ ๆ ทำ

เป็นที่น่าสนใจว่าความสนใจของชาวชนบทไทยในการประกอบอาชีพจะมีแนวโน้ม
ในทางใด ในวิทยาลัยเกษตรนี้มุ่งศึกษาถึงปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ ประชากร ที่มีอิทธิพลต่อ
ความนิยมในการประกอบอาชีพของชาวชนบท มีข้อสมมติฐานที่ว่า "ชาวชนบทไทยนิยม
ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมมากที่สุด" และมีสมมติฐานย่อยประกอบคือ

- ยิ่งหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาสูงความนิยมในการประกอบอาชีพ
เกษตรกรรมจะลดน้อยลง
- หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เคยฟังวิทยุจะนิยมให้คนหนุ่ม-คนสาวประกอบ
อาชีพเกษตรกรรมมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ฟังวิทยุทุกวัน
- หัวหน้าครัวเรือนที่อ่านหนังสือพิมพ์บ่อย ๆ จะนิยมให้คนหนุ่ม-คนสาว
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมน้อยกว่าผู้ที่ไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์เลย
- หัวหน้าครัวเรือนที่มีความเชื่อต่อในเรื่องดวงชะตาวางมาก จะ
นิยมให้คนหนุ่ม-คนสาว ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากกว่าผู้ที่ไม่
เชื่อในเรื่องดวงชะตา
- หัวหน้าครัวเรือนที่มีบิดาประกอบอาชีพที่ไร้ง่าดังกายก็จะนิยมให้
คนหนุ่ม-คนสาวประกอบอาชีพที่ไร้ง่าดังกายด้วย และหัวหน้า
ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพไม่ไร้ง่าดังกายก็จะนิยมให้คนหนุ่ม-คนสาว
ประกอบอาชีพที่ไม่ไร้ง่าดังกายด้วย
- หัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ เช่นใดก็มักจะนิยมให้คนหนุ่ม-คนสาว
ประกอบอาชีพ เช่นเดียวกับตน
- หัวหน้าครัวเรือนที่ถือครองที่ดินจำนวนมากเพียงใด ก็จะนิยมให้
คนหนุ่ม-คนสาวประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้นเท่านั้น

- หัวหน้าครัวเรือนที่ได้รับนำจากชลประทาน จะนิยมให้คนหนุ่ม-คนสาว ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมมากกว่าผู้ที่ไม่นำจากชลประทาน
- หัวหน้าครัวเรือนวัยสูงอายุจะนิยมให้คนหนุ่ม-คนสาว ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนวัยหนุ่ม
- หัวหน้าครัวเรือนที่มีบุตรอายุระหว่าง ๑๑-๑๕ ปีที่มีชีวิตอยู่เป็น จำนวนมาก จะนิยมให้คนหนุ่ม-คนสาว ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีบุตรอายุช่วงนั้นเหลืออยู่เป็นจำนวนน้อย
- หัวหน้าครัวเรือนที่ต่อกรามีบุตรในอุดมคติขนาดใหญ่จะนิยมให้ คนหนุ่ม-คนสาว ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมมากกว่าผู้ที่ต่อกรมี บุตรในอุดมคติขนาดเล็ก

ในการศึกษานี้ได้นำเอาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่การค้าเป็น ชีวิตลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรที่เป็นอยู่ของหัวหน้าครัวเรือนมาศึกษา จากปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นลักษณะของหัวหน้าครัวเรือนนี้จะมีผลต่อความนิยมของ หัวหน้าครัวเรือนที่มีต่อการประกอบอาชีพของคนหนุ่ม-คนสาวหรือไม่

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาเกี่ยวกับความนิยมของชาวชนบทไทยในเรื่องการประกอบอาชีพมุ่ง สอบถามเฉพาะบุคคลที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนชาย โดยตามความถึเห็นของบุคคลเหล่านั้น ว่านิยมให้คนหนุ่ม-คนสาวประกอบอาชีพอะไร โดยพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่คิดว่าอาจจะมี อิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคลเหล่านั้น โดยพิจารณาปัจจัยดังนี้คือ

๑. ปัจจัยทางสังคมมีเรื่องที่จะนำมาพิจารณาในวิทยานิพนธ์ เรื่องนี้คือ
 - ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน
 - การติดต่อสื่อมวลชน พิจารณาจากการฟังวิทยุและโทรทัศน์
 - ความเชื่อในเรื่องดวงชะตา
 - อาชีพของบิดา
๒. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ
 - อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน
 - การถือครองที่ดิน
 - การได้รับความช่วยเหลือจากชลประทาน
๓. ปัจจัยทางประชากร
 - ระดับอายุ
 - ขนาดของครอบครัว
 - จำนวนบุตรในอุ้มกตติ

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยประการอื่น ๆ อีกที่อาจจะมีผลต่อความนิยมของหัวหน้าครัวเรือนชายชาวชนบทไทยที่มีต่อการประกอบอาชีพของคนหนุ่ม-คนสาว อาทิเช่น สภาพภูมิประเทศของบริเวณที่อยู่อาศัยของหัวหน้าครัวเรือน มีความเหมาะสมหรือไม่ต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม สภาพภูมิอากาศ ประสพการณ์อื่น ๆ รายได้ของครอบครัวหรือฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนั้น ซึ่งเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่อาจจะมีผลมากที่สุดต่อความนิยมของหัวหน้าครัวเรือนที่จะมีการประกอบอาชีพของคนหนุ่ม-คนสาว และไม่สามารถนำมาศึกษาพิจารณาได้ เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจนั้นไม่ได้พิจารณาจากสภาพที่แท้จริงของแต่ละครอบครัวที่ตกเป็นตัวอย่าง หากแต่พิจารณาตามสายตาของนักสำรวจ จึงนำเอาปัจจัยดังกล่าวมาศึกษาไม่ได้

สาเหตุอีกประการหนึ่งคือ เนื่องจากวัตถุประสงค์เบื้องต้นของโครงการวิจัยระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรนั้น มุ่งที่จะตรวจสอบความแม่นยำตรงกับตัวเลขของสำมะโนประชากรเท่านั้น จึงมิได้มีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความน่าเชื่อถือได้เพียงพอที่จะนำมาศึกษาในเรื่องความนิยมของหัวหน้าครัวเรือนชายชาวชนบทไทยที่มีต่อการประกอบอาชีพของกนหนุม-คนสาวใด

วิธีการทำวิจัย

ในการศึกษาคั้งนี้ได้นำข้อมูลบางอย่างมาจากการสำรวจในเขตชนบทรอบแรกของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในส่วนที่เกี่ยวกับสมาชิกในครัวเรือน ความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่ม (ตามจากหัวหน้าครัวเรือนชาย) รายละเอียดบางประการเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจ การติดต่อกับโลกภายนอก ความสัมพันธ์ทางครอบครัว ความเชื่อในสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ ความคาดหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร โดยการนำเสนอเป็นรูปตารางอัตราส่วนย่อย ศึกษาเกี่ยวกับความนิยมของหัวหน้าครัวเรือนชายชาวชนบทไทยในเรื่องการประกอบอาชีพของกนหนุม-คนสาว โดยพิจารณาปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากร โดยวิธีวิจัยทางสถิติและใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการประมวลผลข้อมูลเพื่อนำเสนอ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สำหรับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้อาจจำแนกเป็นหัวข้อใหญ่ได้ ๓ ประการคือ

๑. เพื่อเป็นแนวทางในการวางนโยบายพัฒนาประเทศ เมื่อได้ทราบแนวโน้มของความนิยมของชาวชนบทไทยแล้ว รัฐบาลจะไต่หาทางดำเนินงานวางแผนขั้นต่อไป เพราะในขณะที่รัฐบาลกำลังเร่งพัฒนาประเทศทั้งทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ ถ้าหากว่าคนส่วนใหญ่ของประเทศมีแนวโน้มที่จะนิยมการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมอยู่ รัฐบาลอาจจะหาวิธีที่จะปรับปรุงการเกษตรกรรมให้ดีขึ้นและได้ผลผลิตมากขึ้น เพื่อพบกับความต้องการของประชากรและพอยกฐานะทางเศรษฐกิจของชาวชนบทไทยให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศตามเป้าหมายที่ใ้กว้างไว้

อีกประการหนึ่งรัฐบาลอาจจะหาวิธีการที่จะหันเหความนิยมของชนชาวชนบทมาสู่การประกอบอุตสาหกรรมมากกว่าเกษตรกรรม เพราะหากชาวชนบทยังนิยมอาชีพเกษตรกรรมในขณะที่มีที่ดินจำกัด โดยยังใช้วิธีการผลิตแบบดั้งเดิมและประชากรก็เพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็ว โอกาสที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าขอมเป็นไปได้โดยยาก

๒. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการศึกษาค้นคว้าสังคม ซึ่งปัจจุบันได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง เพราะเป็นการศึกษาถึงสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์เกี่ยวกับมนุษย์ สำหรับวิทยานิพนธ์ เรื่องนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีของประเทศไทยในเรื่องการประกอบอาชีพเพื่อทราบแนวโน้มและทัศนคติของชาวชนบทที่มีต่ออาชีพต่าง ๆ อยางไร และสามารถเป็นแนวทางเพื่อการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ต่อไป

๓. เพื่อประโยชน์ในความก้าวหน้าทางการศึกษาให้เป็นการศึกษาต่อไป ทั้งในโครงการวิจัยระยะยาวของสถาบันประชากรศาสตร์และโครงการอื่น ๆ เพื่อความก้าวหน้าทางด้านวิชาการของประเทศไทย

001906